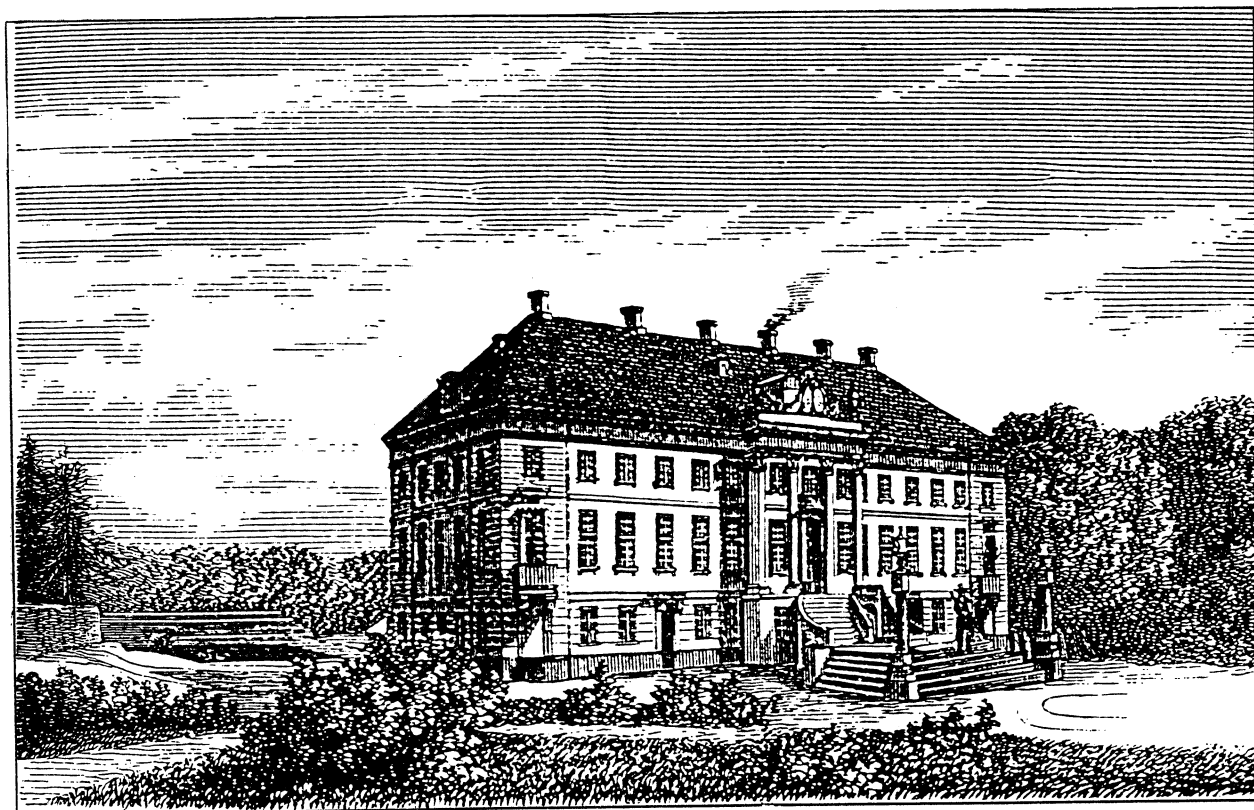

Kulturhistorie

Hovedgårdsregistrering i Fyns Amt

Glamsbjerg kommune

Skemaer og kort

1995

 Fyns Amt
Natur- og vandmiljøafdelingen

Forsidebillede: Krengerup

**Hovedgårdsregistrering
i Fyns Amt**

Skemaer og kort

Udgivet af: Fyns Amt
Natur- og vandmiljøafdelingen
Ørbækvej 100, 5220 Odense SØ
Telefon: 66 15 94 00

Kortmateriale:
Udgivet af **Fyns Amt**
Grunmateriale: KMS copyright

Tryk: Fyns Amt
ISBN 87 7343 221 0

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	side 1
Oversigtskort	side 2
Kommunekort	side 3
Brahesholm	side 5
Krengerup	side 17
Søholm	side 31

FORORD

Igennem de senere år har Fyns Amt arbejdet med registrering af de kulturhistoriske forhold vedrørende 123 fynske hovedgårde. Amtet er nu nået til at kunne offentliggøre resultaterne. Den foreliggende rapport er den første udgivelse i afrapporteringen af de kulturhistoriske undersøgelser.

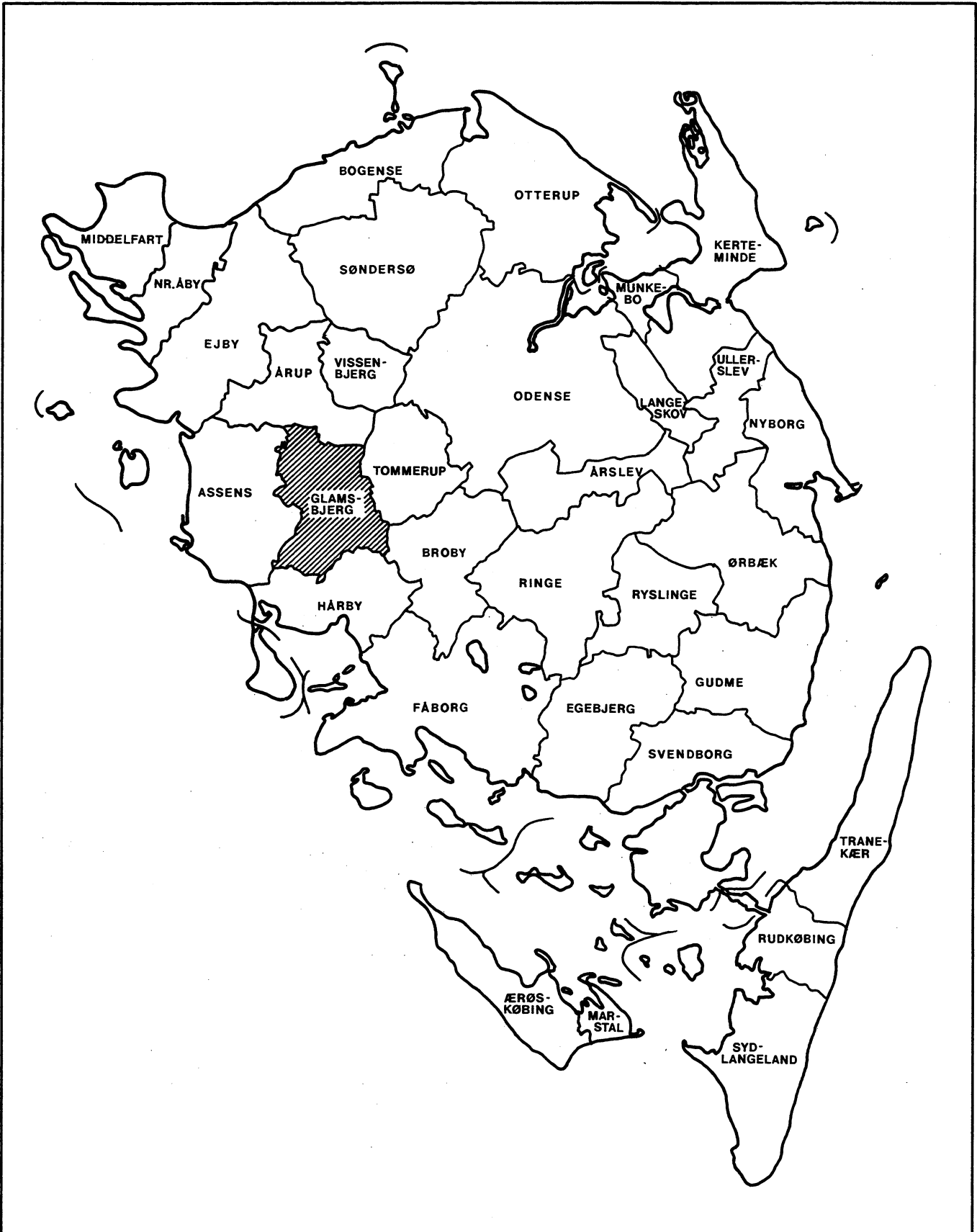
Der udgives i alt 25 kommunebaserede skemarapporter, som formidler de grundlæggende kildeoplysninger, de vigtigste sammenfatninger samt væsentlige kort. Kun kommuner som rummer flere end 2 hovedgårde har deres egen rapport. Ullerslev er derfor trykt sammen med Nyborg, Nørre Aaby med Middelfart og Munkebo med Langeskov. Marstal -, Ærøskøbing -, Tommerup - og Vissenbjerg kommuner indgår ikke i afrapporteringen, idet de ikke rummer nogen hovedgårde. Til skemaerne er udarbejdet en særskilt nøgle, og derudover publicerer Fyns Amt en sammenfattende rapport og en planlægningsrapport. Skemaoplysningerne er indsamlet af Odense Universitet/ Kerteminde Museum under ledelse af museumsinspektør, doktor phil. Erland Porsmose.

Det er Fyns Amts håb, at skemamaterialet kan blive til gavn for såvel forskere og lokalhistoriske interesserede, som offentlige administratorer mhp. planlægning. Skemaerne sammenfatter på systematisk måde al rimeligt tilgængelig viden, sat op så oplysningerne bliver sammenlignelige fra hovedgård til hovedgård. Herudover anvendes et stort fond af detaljerede og svært tilgængelige oplysninger fra Erland Porsmoses private kildeoplysninger.

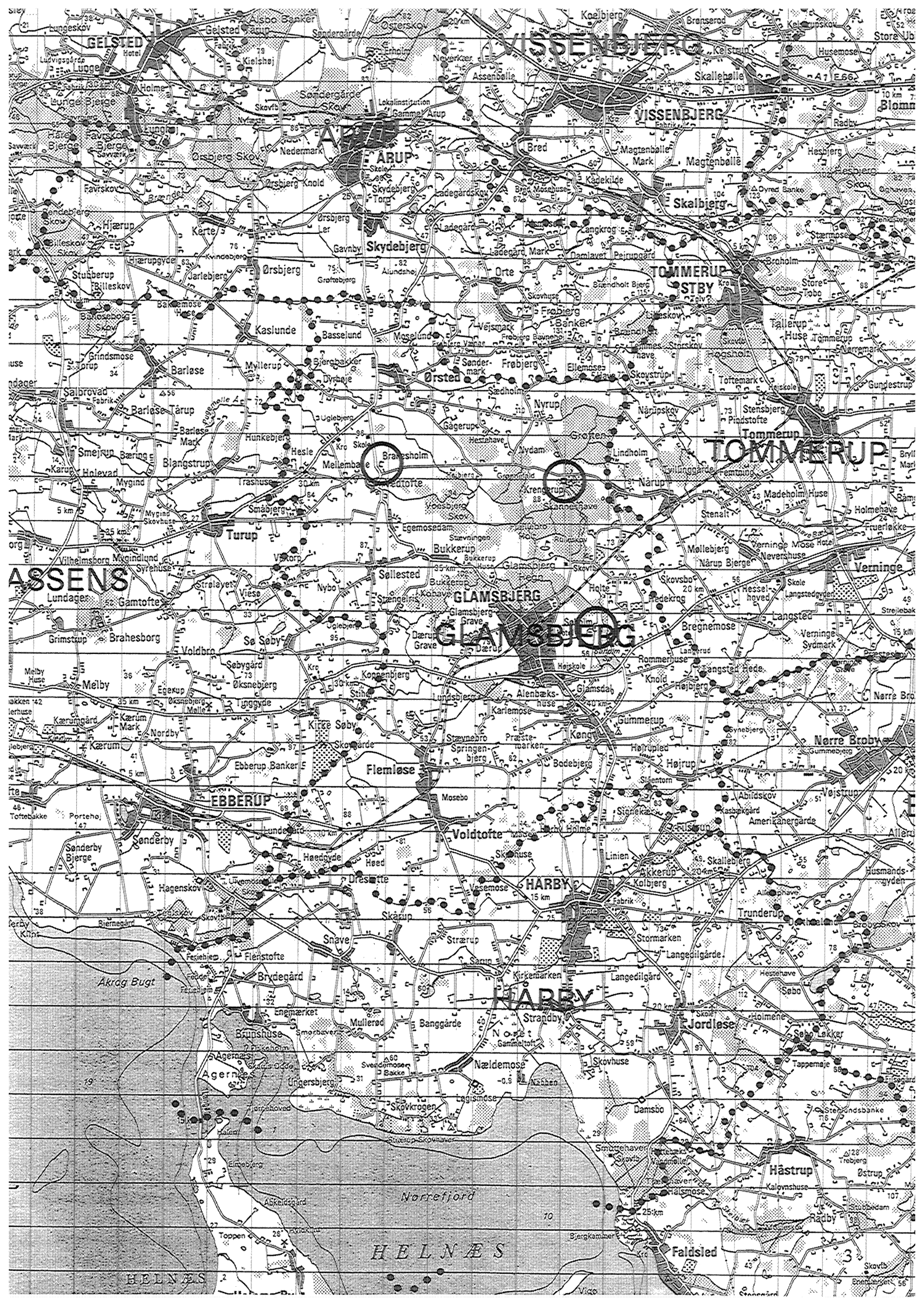
Nøglen forklarer punkt for punkt hvorfra skemaoplysningerne stammer, og hvori (de væsentligste) eventuelle kildekritiske problemer består. Derudover letter nøglen forhåbentligt forståelsen af det til tider ret indforståede fagsprog.

Det skal præciseres, at vurderingerne på skema 6 er udtryk for **en rent kulturhistorisk vurdering**, tilvejebragt på baggrund af skemaer og kort. Den er derfor ikke nødvendigvis udtryk for Fyns Amts endelige opfattelse af bevaringsværdierne og det planlægningsmæssige syn på de fynske hovedgårde.

Erland Porsmose, har udarbejdet den endelige vurdering. Stud.mag. Dorte Nørregaard Madsen og museumsinspektør Ellen Dalsgaard har indsamlet skemaoplysningerne, samt udarbejdet udviklingsbeskrivelser efter 1800.

Glamsbjerg Kommune

Brahesholm

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Vedtofte
-----------------	-----------------------	-------------------------------	--------------------------

Navn: Brahesholm	Tidligere navn: Vedtoftegård
----------------------------	--

Bemærkninger: Brahesholm hed tidligere Vedtoftegård. Som hovedgård er Vedtoftegård nævnt første gang i 1421 i formen Witottæe. Vedtoftegård havde navn efter landsbyen Vedtofte. "Ved" kommer af gl.da., der betyder træ. Efterleddet er tofte, der betegner det areal, der udgør en gårds byggested. Fra 1673 kaldes gården Brahesholm efter Christance Brahe.

Anlægstidspunkt: middelalder	Anlægsform: udflyttet landsbyhovedgård
--	--

Bemærkninger: I løbet af 1500- og 1600-tallet udvidedes den flere gange ind i Vedtoftes ejerlav.

Ejere: 1421 Otto Skinkel 1527 Laurids Skinkel ca. 1550 Laurids Walsdorf, en andel ca. 1560 Eiler Eriksen Hardenberg 1640 Christance Brahe 1672 Claus Daa 1670 Hans Knudsen 1686 Morten Skinkel 1705 Marie D. Charisius 1770 Franz Trolle 1775 Sigfred Rantzau nuv.ejer C. I. Rantzau	Fælles ejer med nabogården: Krengerup og Søholm 1672 og 1686
---	--

Historiske tildragelser:

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Vedtofte
----------	----------------	------------------------	-------------------

Ejerlavet omkring år 1800

a. **Hoved- og avlsbygninger:** Hovedbygningen er et uregelmæssigt trefløjet anlæg, omgivet af voldgrave. Hovedbygningen er åbent mod vest, hvor avlsgården ligger. Den er ligeledes et uregelmæssigt trefløjet anlæg, der er åbent mod øst.

b. **Placering i ejerlavet:**

Ejerlavets ressourcer: Overvejende agerjord med større indhold af eng.

Placering: Centralplaceret.

Orientering: Ager-/engorienteret.

c. **Øvrige bygninger i ejerlavet:** Der er aftegnet fire huse i ejerlavet. Det ene ligger i ejerlavsranden ved vejen til Uglebjerg Mølle. De tre øvrige ligger syd for hovedgården. Det ene af de sidstnævnte er et hospital.

Driftsøkonomi

a. **Areal år 1800:** 240 ha.

Antal marker: 6

heraf i årlig brug: 3

b. **Dyrket areal år 1682:** 211 tdr.l.d.

Vangebrug: 4/4

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 21

1.+ 2. bon: 62

eng: 10

skov: ?

græs: 4

Bemærkninger: 1682: 25 malkekøer, 14 ungnød. Hollænderi.

Jordbundsforhold og afgrænsning

Landskabsform: K. Centralfyn. Moræneflade med plateaubakker og tunneldale.

Jordbund: Overvejende ler med en del sand, grus og tørv mod øst.

Naturlig afgrænsning: Ejerlavet er ikke naturligt afgrænset mod Vedtofte.

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Vedtofte
----------	----------------	------------------------	-------------------

Relikt-vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger:</p> <p>Hovedbygningen er stadig trefløjet og åben mod vest, men der er kommet enkelte nye tilbygninger til mod nord. Voldgravene er forsvundet.</p> <p>Ladegården består nu af fire sammenbyggede fløje, som ligger i samme område som før, men grundplanen er ikke helt den samme.</p> <p>Kun det ene hus, som ligger syd for hovedgården, er der tilsyneladende stadig.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ikke ændret meget ved nybebyggelse.</p> <p>Andre anlæg:</p> <p>Haven har ikke helt samme grundplan som før.</p> <p>Alléen fra syd op til hovedgården er bevaret.</p> <p>Skove og vådområder:</p> <p>Skovarealet mod øst er bevaret, men vådområderne er blevet opdyrket.</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>		X		Hovedbygningen opført i 1840'erne.
		X		Ladegård opført 1842. Brændt og nyopført 1938.
		X		
	X			
		X		
	X			
		X		
<p>Tidspunkt for ændringer:</p> <p>Bortset fra ændringerne i selve hovedgårdskernen, er ændringerne hovedsageligt sket efter 1889. Den nordlige del af vådområderne er dog allerede opdyrket i 1889.</p>				

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Vedtofte
----------	----------------	------------------------	-------------------

Hovedgårdstaksten

			1662	1688	1770	18	1870	1903	1956	
Tønder hartkorn			54	33 +1	32 +1		45	55	53	
Bemærkninger: Skovsskyld.										

Fæstegodset

			1662 ¹	1688 ²	1770	18	18	1903		
Tønder hartkorn			542	602	229	-	-	-		
Bemærkninger: 1) incl. fæstegods til Krengerup. 2) incl. fæstegods til Krengerup og Søholm.										

		1583	1662 ¹	1688 ²	1770	18	18	1903		
Antal gårde		60+2 _{ml}	74	95	46					
Heraf i hovedgd. sognet		14+1 _{ml}	33	14	46					
Antal huse		11		45	29					
Heraf i hovedgd. sognet		4		15	29					
Fæsteenheder ialt		73		140	75					
Bemærkninger:										

Godsfordelingen

	1662	1688	1770	18			
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	18	-	5				
Heraf samlinger på min. 3 gårde	4	-	4				
Antal egeliserede samlinger af gårde	0	-	2				

Hoveri

Antal hoveripligtige enheder o. 1770: 41

Hoveriets omfang pr.gs. gård:

a) pløjedage

b) spanddage så-og høst: 2 ellers 1

c) gangdage så-og høst: 3 ellers 3

Bemærkninger:

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Vedtofte
----------	----------------	------------------------	-------------------

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800:

Landbyhovedgården Vedtoftegård nævnes allerede fra 1421. I anden halvdel af 1500-tallet udvidedes fæstegodset, og omkring 1590 ombyggedes hovedgården. Samtidig lagdes gården Brunsvig og noget jord under hovedgården. I 1632 lagdes yderligere gården Bybjerg under hovedgården, og fra 1673-75 lagdes yderligere 5 gårde i Vedtofte under hovedgården, samtidig reguleredes landsbyen. Gårdene må have været ret små, for gården var i 1688 "kun" på 33 tdr.htk., foruden 1 td. skovskylld og 3 tdr. mølleskylld. Denne størrelse beholdt gården frem til 1800.

I 1682 havde hovedgården et dyrket areal på 211 tdr. land, der dyrkedes i et tovangsbrug med 8-årig rotation som typisk for egnen. Boniteten var noget ringere end forhold til herredsgennemsnittet. Til gengæld var der gode skov-, eng- og græsningsressourcer, og gården havde hollænderi. I 1664 vurderedes skoven til 254 svins olden, men denne herlighed var stort set forsvundet o. 1800.

Fra 1560 til 1583 opkøbtes alene fra kronen 15 gårde i Vedtofte by og omegn. I 1583 havde Vedtofte fælles ejer med Skovbo Gods i Bjerger herred. Af det fælles gods lå 73 enheder i Båg og Vends herred, heraf 41 enheder i Vedtofte og Ørsted sogne. Gården forenedes med Krengerup i nabosognet Ørsted og siden med Søholm i Køng sogn. I 1770 bestod Brahesholm Gods af i alt 75 enheder i Vedtofte sogn. Heraf var 12 gårde i Vedtofte og 5 i Mellemballe egaliserede. Gården havde da tilkøbt Vedtofte og Søllested kirker, og i 1772 yderligere Verving Kirke.

b. Efter cirka 1800:

Hovedgårdsejerlavets areal var o. 1800 på 290 ha. O. 1903 blev avlsgårdens areal opgjort til 284 ha, hvoraf 264 var ager og 14 eng. I 1982 var arealet 262 ha, hvoraf 248 var ager og 14 eng. Hertil kom skovarealet til Brahesholm og Krengerup godser på 850 ha.

Fæstegodset blev solgt fra allerede først i perioden. O. 1903 blev gården drevet af 9 faste folk og 10 daglejere. Om sommeren beskæftigedes 18 polakker ekstra.

Hovedgårdstaksten stiger en del i perioden. Fra 32 tdr.htk. i 1770 til 53 i 1956. O. 1770 var jorden delt i 6 marker, hvoraf de 31 lå brak. O. 1903 var der 8 marker, hvoraf kun 1 lå brak, mens 2 lå med kløver og græs. Der var da 150 køer og 50 stk. ungkreaturer og kalve, og der produceredes 200 fedesvin årligt. Hovedgården har haft samme ejer som flere andre hovedgårde i området. O. 1903 har Brahesholm, Søholm, Faldengård og Krengerup samme ejer.

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Vedtofte
-----------------	-----------------------	-------------------------------	--------------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Typologisk vurdering:** stor interesse.

1. Brahesholm er opstået som landsbyhovedgård i middelalderen. Formentlig skyldes den nuværende placering en udflytning i senmiddelalderen. I 1500-1600-tallet udvidedes Brahesholm med i alt 7 gårde, hvorved ejerlavet kom til at strække sig helt ind til Vedtofte by. Brahesholm udviklede sig herved til en middelstor besiddelse. Det kuperede terræn prægedes oprindeligt af skov, men den reducerede voldsomt i 1600-1700-tallet.
2. Godstilliggendet lå i 1500-1600-1700-tallet omkring 50-60 gårde. Godset havde egen mølle, to kirker og hospital i Vedtofte. Fæstegodset afhændedes allerede først i 1800-tallet. Fra sidst i 1600-tallet op til 1953 knyttede Søholm-Krengerup-Brahesholm til et godskompleks.
3. Hovedbygningen er fra 1800-tallet, ladegården nyopført efter brand i 1900-tallet. En slotsagtig hovedbygning fra 1870 blev nedbrudt i 1916.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med en række udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: interesse.

1. Hovedbygningen fra 1890'erne er bevaret. Ladegården nyopført efter brand i 1930'erne.
2. Ejerlavet er ikke præget af nybebyggelse. Vådområderne er opdyrkede, men skovarealerne bevarede.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: Tomter af nedlagt enestegård: Brunsvig, Bybjerg.

88

Brahesholm

gård

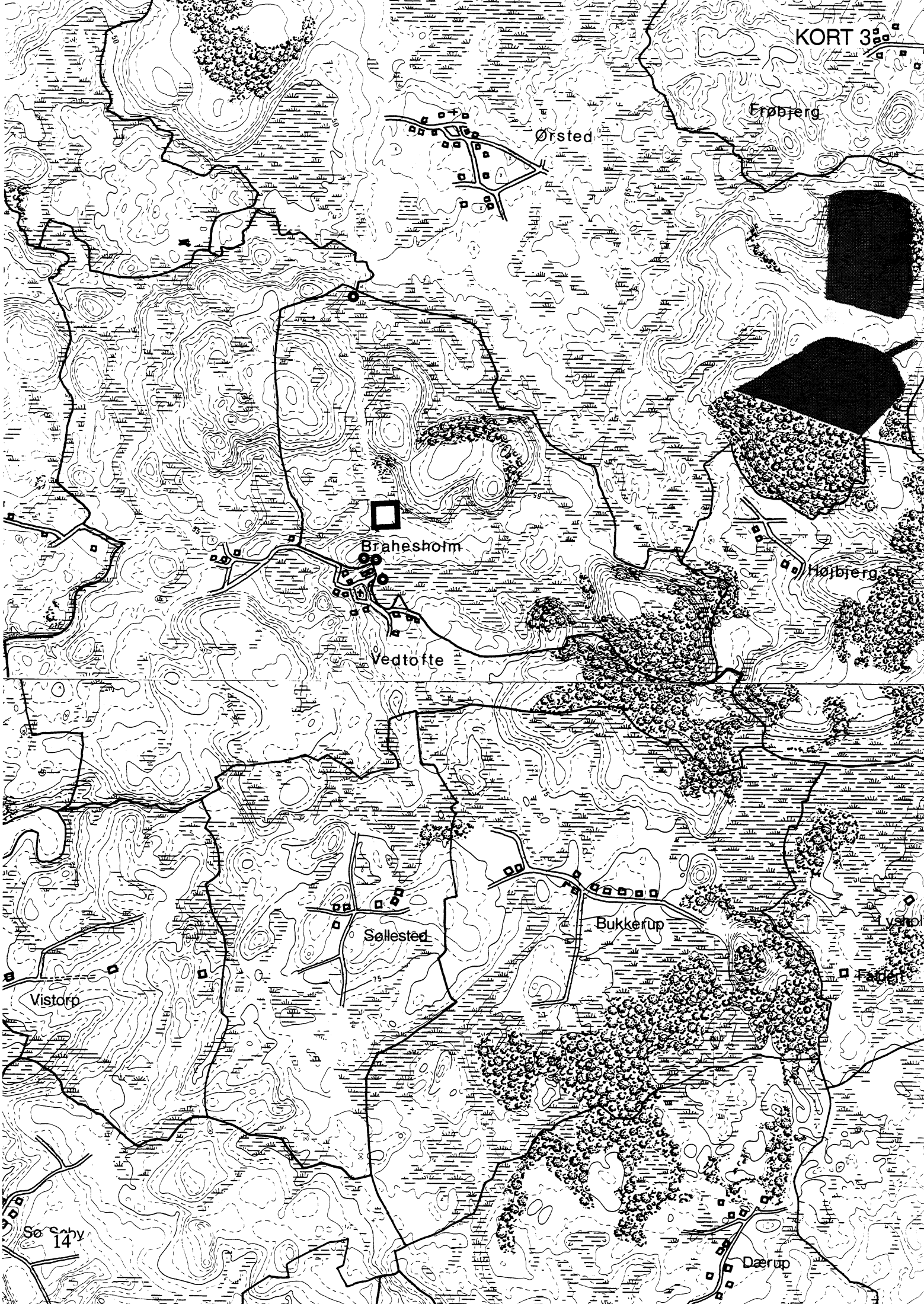
78

62

32 km

Kirke

Vedtofte

Frøbjerg

Ørsted

Braheshøj

Vedtofte

Højbjerg

Sallested

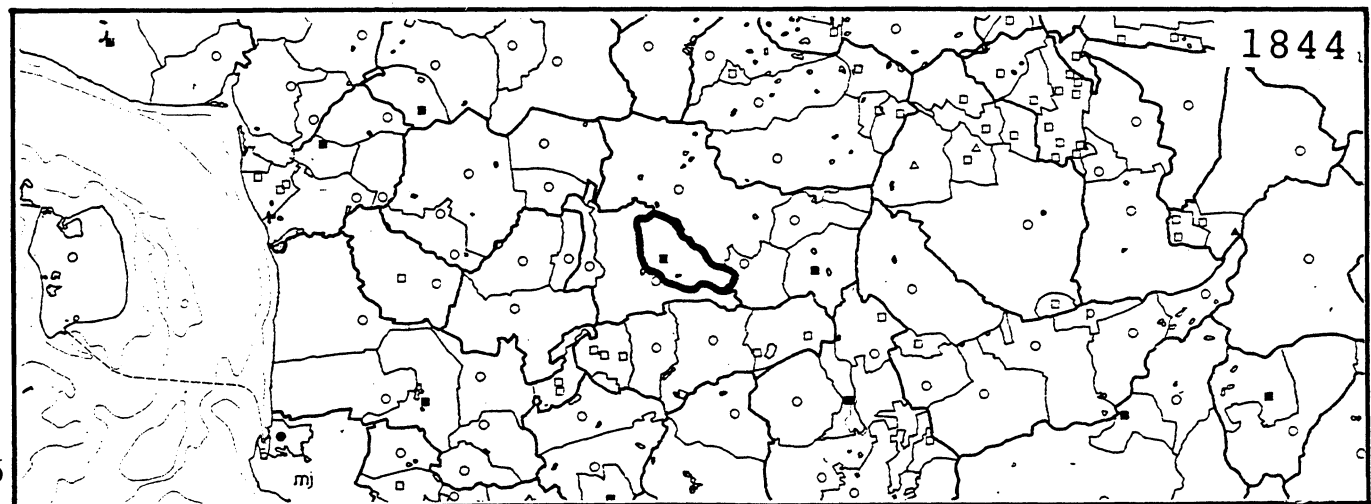
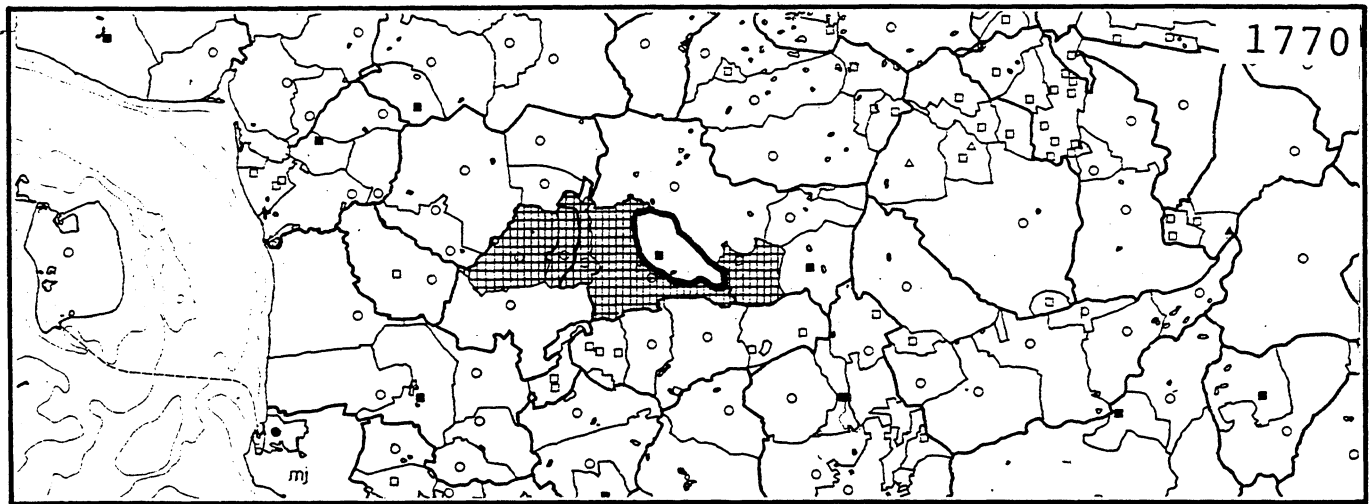
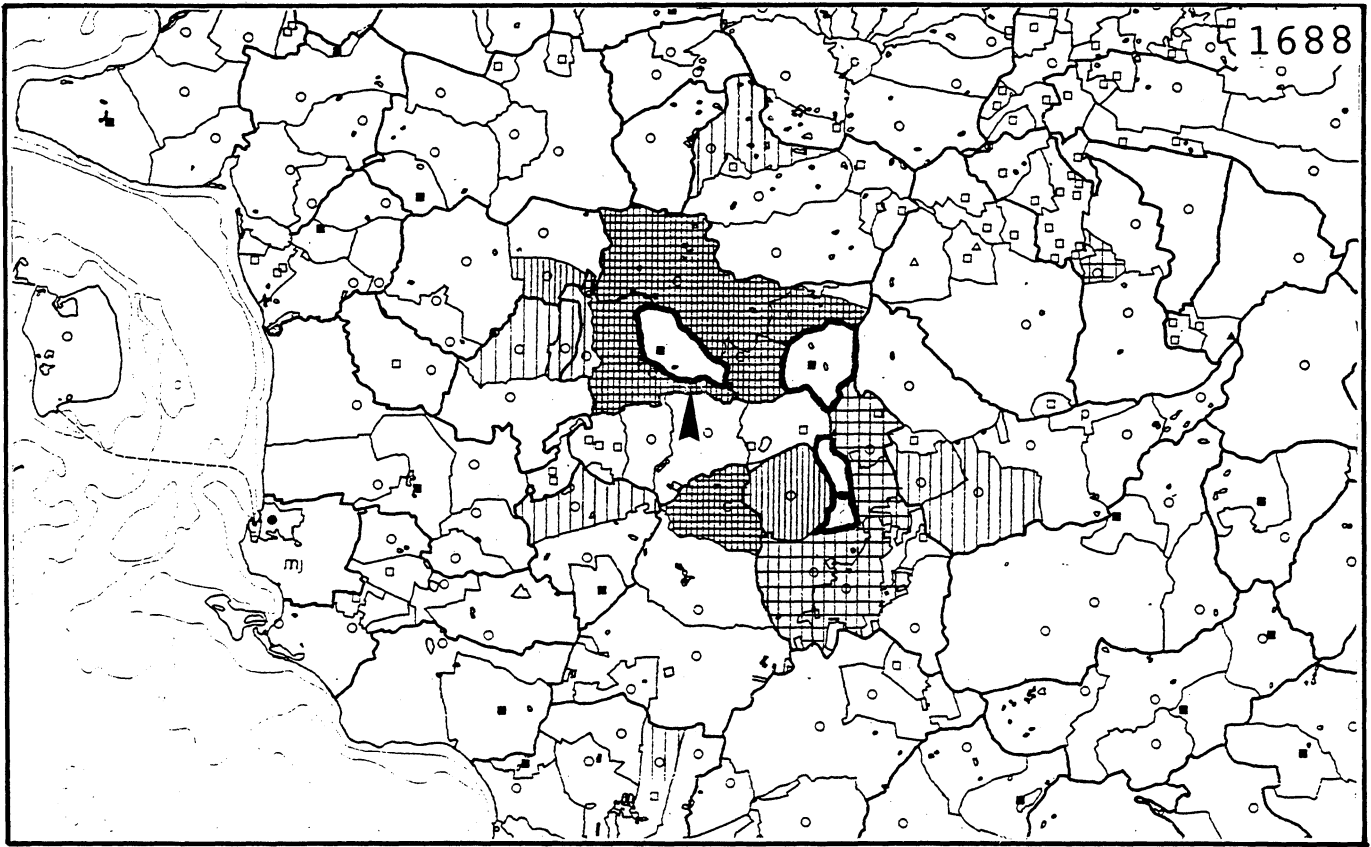
Bukkerup

Vistorp

Sønderby

Dærup

Krengerup

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Ørsted
-----------------	-----------------------	-------------------------------	------------------------

Navn: Krengerup	Tidligere navn: Frederikslund
---------------------------	---

Bemærkninger: Krengerup nævnes første gang i 1514 i formen Krenckeroppe. Forleddet kommer af Mand (til)navnet "krænki", der betyder krum. Efterleddet er torp, der betyder udflytter bebyggelse. Fra 1783 kaldt Frederikslund efter Fr. Rantzau. Fra 1917 igen kaldt Krengerup.

Anlægstidspunkt: som hovedgård ca. 1585	Anlægsform: enestegård
---	----------------------------------

Bemærkninger: Krengerup var oprindelig en enestegård udparcelleret af Ørstedes ejerlav. Ca. 1585 blev Krengerup oprettet som hovedgård.

Ejere:	
ca. 1600 Gabriel Akeleye	Fælles ejer med nabogården:
1658 Jacob Lindenov	Brahesholm 1672-1953
1679 Claus Daa	Søholm 1686-1953
1679 Hans Knudsen	
1686 Morten Skinkel	
1705 Anna og Marie Carisius	
1722 Chr. Stokfleth, halvdelen	
1745 Chr. Stokfleth, eneejer	
1768 Fr. V. C. Holck	
1770 Chr. Rantzau	
1992 C.I. greve Rantzau	

Historiske tildragelser:

På Krengerup opbevares den såkaldte Rantzauske tavle, der er et stamtræ over familien Rantzau i 1500-tallet på rammen er afbilledet familiens besiddelser.

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Ørsted
----------	----------------	------------------------	-----------------

Ejerlavet omkring år 1800

a. **Hoved- og avlsbygninger:** Hovedbygningen består af en enkelt fløj, som ligger mod øst. Avlsbygningerne vest herfor er et større flerfløjet anlæg, åbent mod hovedbygningen. Bagved avlsbygningerne ligger der er hus.

b. **Placering i ejerlavet:**

Ejerlavets ressourcer: Blandingsøkonomi med ager og skov.

Placering: Centralplaceret.

Orientering: Ager-/skovorienteret.

c. **Øvrige bygninger i ejerlavet:** Der er aftegnet to huse i ejerlavet. Det ene ved ejerlavsranden, hvor vejen går mod Nyrup, det andet ved ejerlavsranden, hvor vejen går mod Nårup.

Driftsøkonomi

a. **Areal år 1800:** 350 ha.

Antal marker:

heraf i årlig brug:

b. **Dyrket areal år 1682:** 51 tdr.ld.

Vangebrug: 4/4

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 0

1.+ 2. bon: 52

eng: 25

skov: 35

græs: 42

Bemærkninger:

Jordbundsforhold og afgrænsning

Landskabsform: K. Vissenbjerg. Moræneflade med enkelte bakker.

Jordbund:

Naturlig afgrænsning: Ejerlavet er ikke naturligt afgrænset mod Nyrup.

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Ørsted
----------	----------------	------------------------	-----------------

Relikt-vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger:</p> <p>Hovedbygningen ligger stadig på sin oprindelige plads med samme grundplan.</p> <p>En stor del af den oprindelige ladegård er bevaret, som et trefløjet anlæg vest for hovedbygningen. Syd og nord for det gamle anlæg er der kommet en del bygninger til. Huset bagved avlsbygningerne er forsvundet.</p> <p>Det ene hus, som ligger mod nord er bevaret. Det andet er væk.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ikke blevet ændret meget ved nyere bebyggelser.</p> <p>Andre anlæg:</p> <p>Haveområdet er blevet udvidet mod øst, hvor de to søer er lagt sammen til en. Mod vest er området blevet mindre.</p> <p>Den øst-vest gående vej er bevaret som allé.</p> <p>Gærdene i og omkring skovarealerne er bevaret.</p> <p>Skove og vådområder:</p> <p>Skovarealerne er bevaret, mens vådområderne er opdyrket.</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	<p>x</p> <p>x</p> <p>x</p> <p>x</p> <p>x</p> <p>x</p>	<p>x</p> <p>x</p> <p>x</p> <p>x</p> <p>x</p>	<p></p> <p></p> <p></p> <p></p> <p></p> <p></p> <p></p>	<p>Hovedbygningen opført i 1772, restaureret i 1916-17, 1942 og 1961-63.</p> <p>Ladegården opført i 1771. De nye avlsbygninger er opført 1876. Moderniseret 1961-65.</p>
<p>Tidspunkt for ændringer:</p> <p>Ændringerne i ejerlavet er hovedsageligt sket før 1889. Engområderne er dog først forsvundet efter 1889.</p>				

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Ørsted
----------	----------------	------------------------	-----------------

Hovedgårdstaksten

			1662	1688	1770 ¹	18	1870	1903	1956	
Tønder hartkorn			36	17	15			24	25	
Bemærkninger: 1) Herudover var der 2½ tdr.htk. skov- og mølleskyld.										

Fæstegodset

			1662 ¹	1688 ²	1770	18	18	1903		
Tønder hartkorn			547	602	168			56		
Bemærkninger: 1) incl. fæstegodset til Brahesholm. 2) incl. fæstegodset til Brahesholm og Søholm.										

			1662 ¹	1688 ²	1770	18	18	1903		
Antal gårde			74	95	29			12		
Heraf i hovedgd. sognet			11	28	10			9		
Antal huse				45	15			12		
Heraf i hovedgd. sognet				6	8			7		
Fæsteenheder ialt				140	44			24		
Bemærkninger:										

Godsfordelingen

	1662	1688	1770	18			
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	18	-	9				
Heraf samlinger på min. 3 gårde	4	-	5				
Antal egeliserede samlinger af gårde	0	-	2				

Hoveri

Antal hoveriagtige enheder o. 1770: 25	
Hoveriets omfang pr.gs. gård i 1773:	a) pløjedage b) spandage 18 c) gangdage 45 + hel hovning
Bemærkninger:	

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Ørsted
----------	----------------	------------------------	-----------------

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800:

Krengerup er oprindelig en enestegård udparcelleret i den skovrige østlige del af Ørstedes ejerlav. Sidst i 1500-tallet blev den oprettet som hovedgård. I 1600-tallet lagdes gården Skannershave under hovedgården, der imidlertid fortsat først og fremmest bestod af skovjorder.

I 1688 var gården på blot 17 tdr.htk. og dette niveau bibeholdtes de følgende 100 år. Det dyrkede areal var på blot 51 tdr.ld., der dyrkedes i tovangsbrug med 8-årig rotation som typisk for egnen. Boniteten var dårlig, men til gengæld var der rigelig ressourcer af eng, skov og overdrev. I 1770 var jorden inddelt i 8 løkker, hvoraf de to alene bestod af skov, de 6 andre både af pløjeland og skov. Krengerup er en typisk skovgård.

Den beskedne hovedgård blev snart lagt sammen med nabohovedgården Søholm og Brahesholm, og i 1770'erne opførtes et stateligt nyt hovedgårdsanlæg, bl.a. af materialer fra det nedrevne Søholm. Allerede i 1670'erne blev de 3 landsbyer i hovedgårdsognet egaliseret. I 1770 var bøndergodset beskedent på 168 tdr.htk. Godset ejede da også Ørsted Kirke.

b. Efter cirka 1800:

Hovedgårdsejerlavets areal var o. 1800 på 350 ha. O. 1903 blev avlsgårdens areal opgjort til 182 ha, hvoraf 165 var ager. Herudover hørte der ialt 883 ha skov til hovedgårdene Brahesholm, Krengerup, Søholm og Faldengård, der alle havde samme ejer.

I 1982 havde Krengerup 228 ha, hvoraf 157 ha, 17 ha eng og 54 ha skov. Skovarealet på 850 ha drives nu under Krengerup og Brahesholms Godser.

En del af fæstegodset blev solgt fra i løbet af 1800-tallet, men i første omgang som arvefæstegods. O. 1903 havde man dog endnu 12 gårde og 12 huse tilbage. O. 1903 blev gården drevet af 7 faste folk og 9 daglejere.

Hovedgårdstaksten holder sig på beskedne 24-25 tdr.htk. i perioden 1800 til 1956. O. 1903 var jorden delt i 8 marker, hvoraf 1 lå brak mens 2 lå med kløver og græs. Der var da 80 køer og 40 stk. ungkreaturer og kalve.

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Ørsted
-----------------	-----------------------	-------------------------------	------------------------

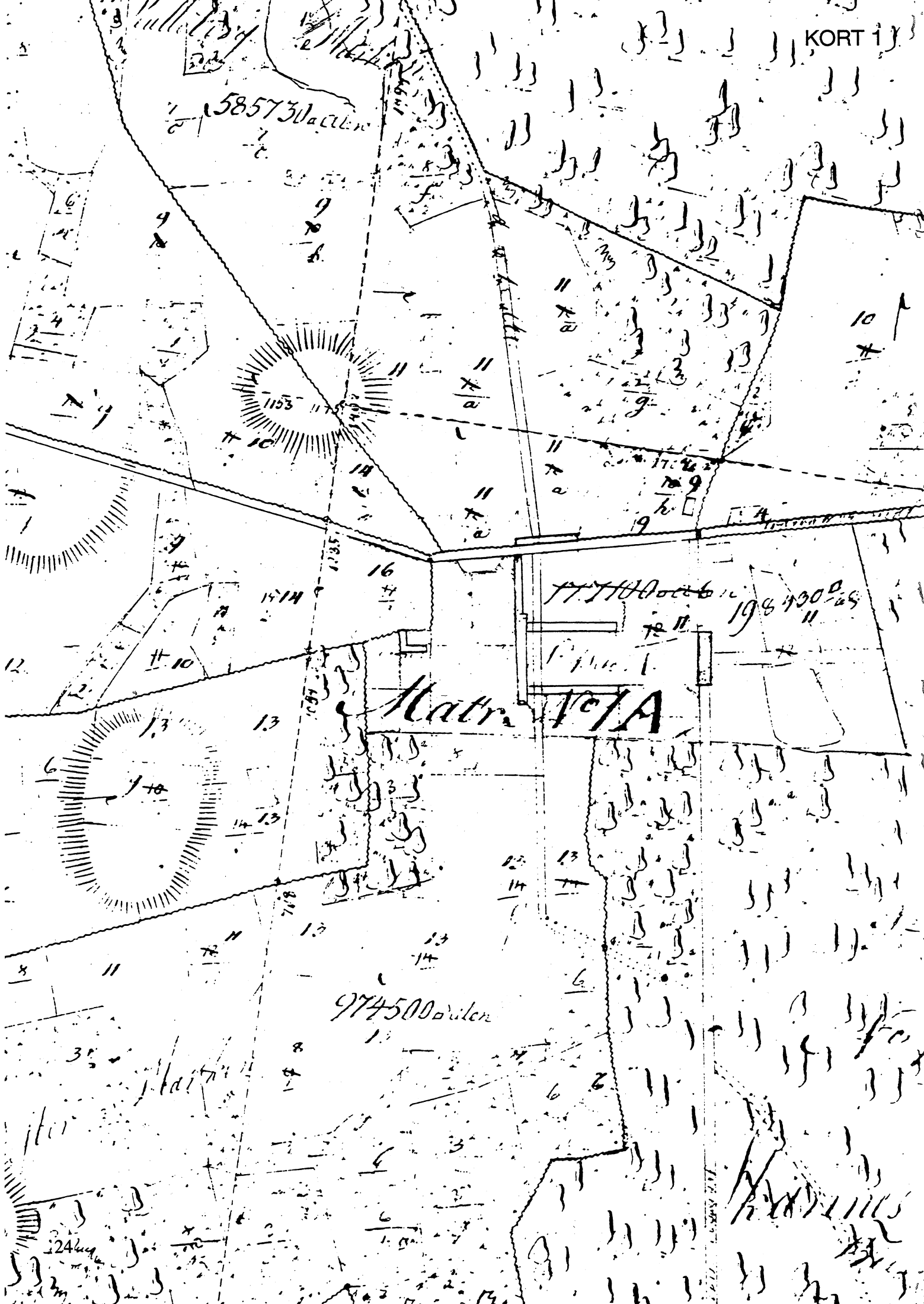
Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Typologisk vurdering: særlig interesse.**

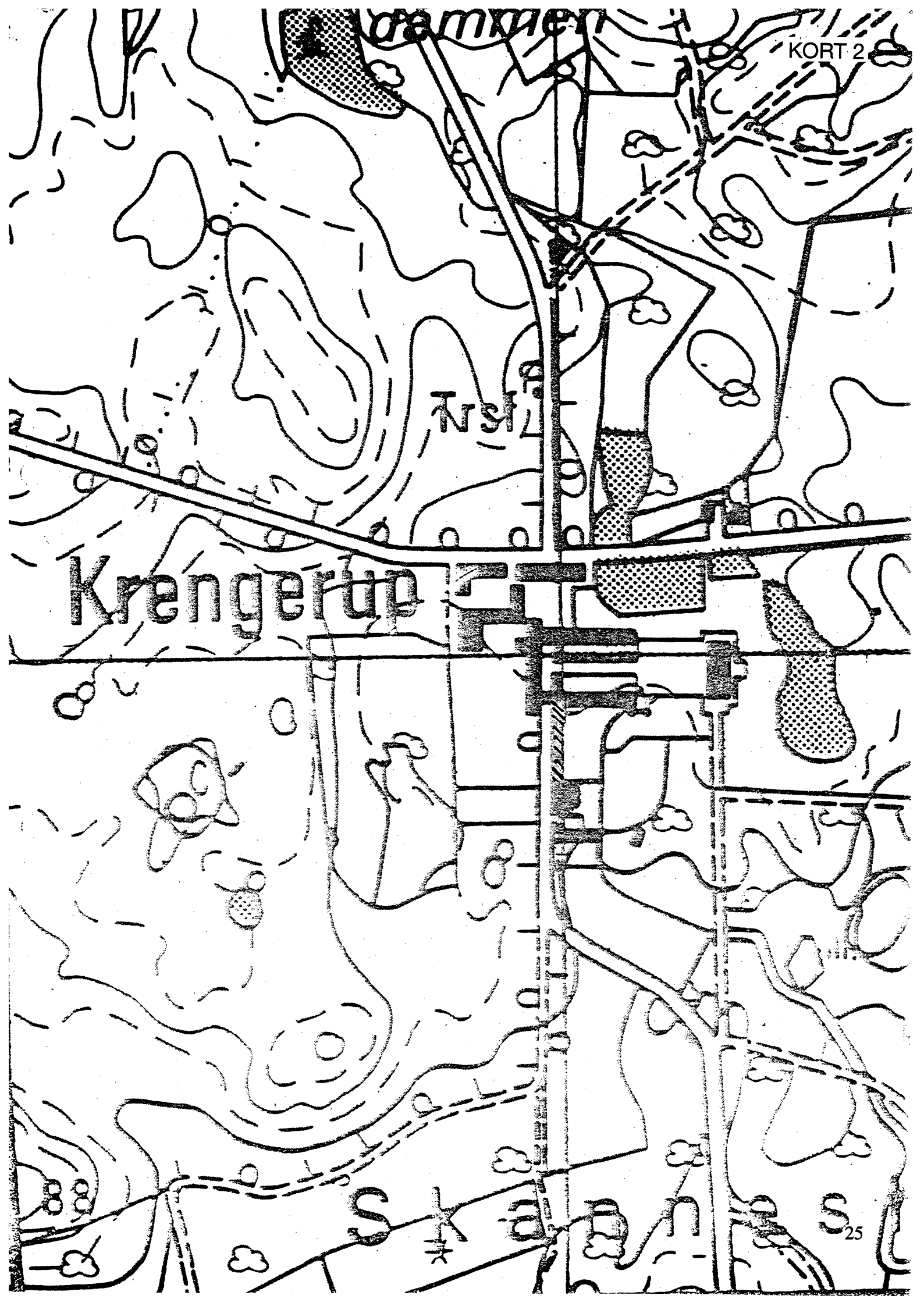
1. Krengerup er opstået som hovedgård o. 1585 af skovenestegården af samme navn. Senere udvidedes yderligere med enestegården Skannershave. Målt i agerjord og hartkorn, forblev Krengerup en af de mindste hovedgårde på Fyn. Til gengæld var der rigelig skov. Krengerup er et fremragende eksempel på en skovgård.
2. Bøndergodset til Krengerup forblev beskædet, men allerede i 1670'erne lykkedes det dog, at samle og egaliserer de tre landsbyer i hovedgårdssognet, ligesom kirken erhvervedes. Krengerup blev en del af et større samlet godskompleks Krengerup-Brahesholm-Søholm. Godsopløsningen skete sent og var endnu ikke tilendebragt i 1903.
3. I 1770'erne opførtes et imponerede hovedgårdsanlæg, der langt oversteg Krengerups "behov", men skal ses i sammenhæng med det samlede godskompleks. Samtidigt blev Søholms bygninger således nedrevet.

Sammenfattende drejer det sig om en usædvanlig typeren anlægstype med en lang række udviklingsmæssige karakteristika og en velbevaret struktur.

Relikt-vurdering: stor interesse.

1. Hovedbygningen og ladegårdskomplekset fra 1770'erne er velbevaret, ligesom park og alléer er bevaret.
2. Ejerlavet har bevaret skovarealerne, medens vådområdernes er blevet opdyrket. Gærdene er delvis bevaret.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: Tomten af gården Skannershave.

Krengertup

125

S

S

Frøbjerg

Nyrup

Krengerup

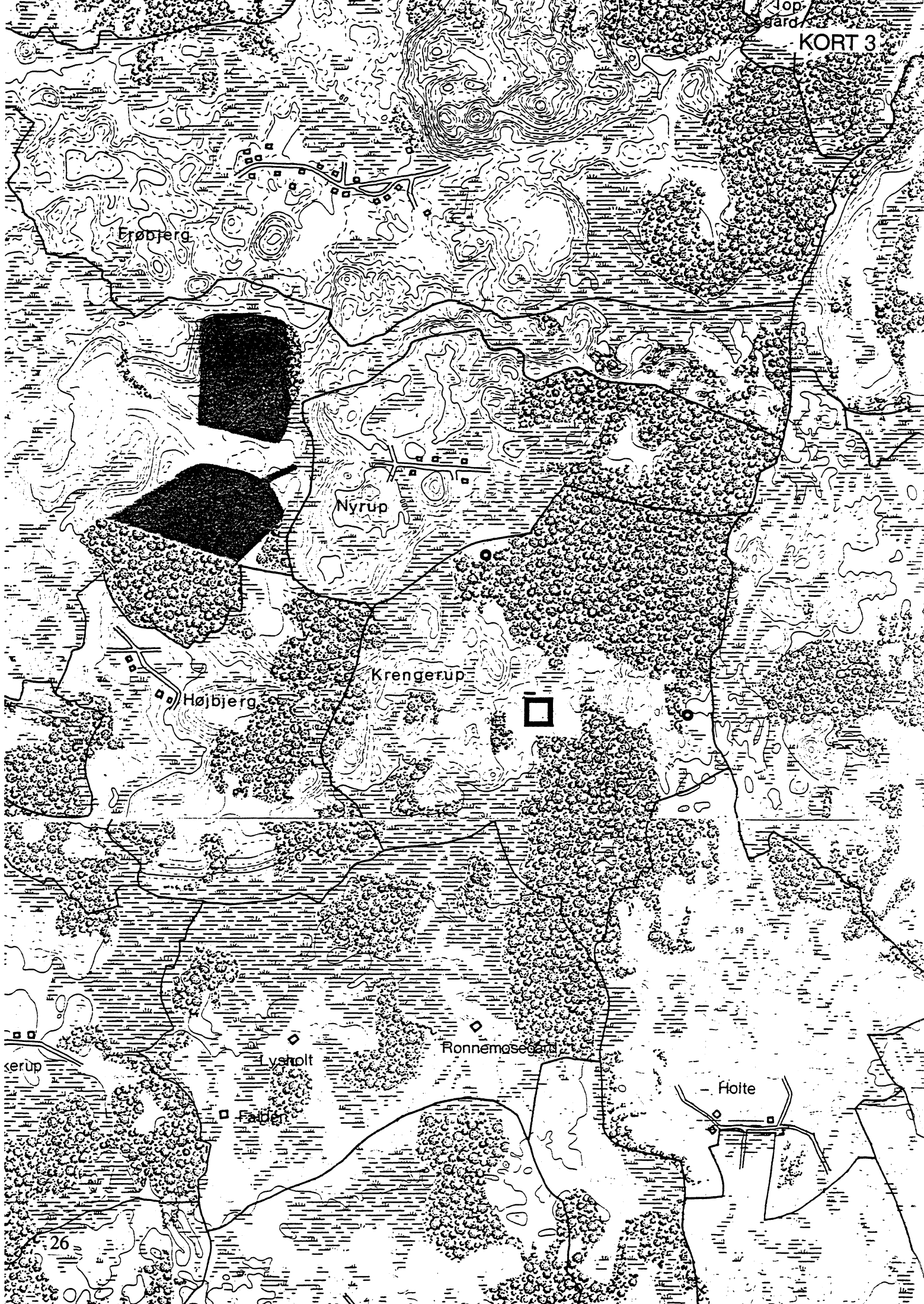
Højbjerg

Rønnemosegaard

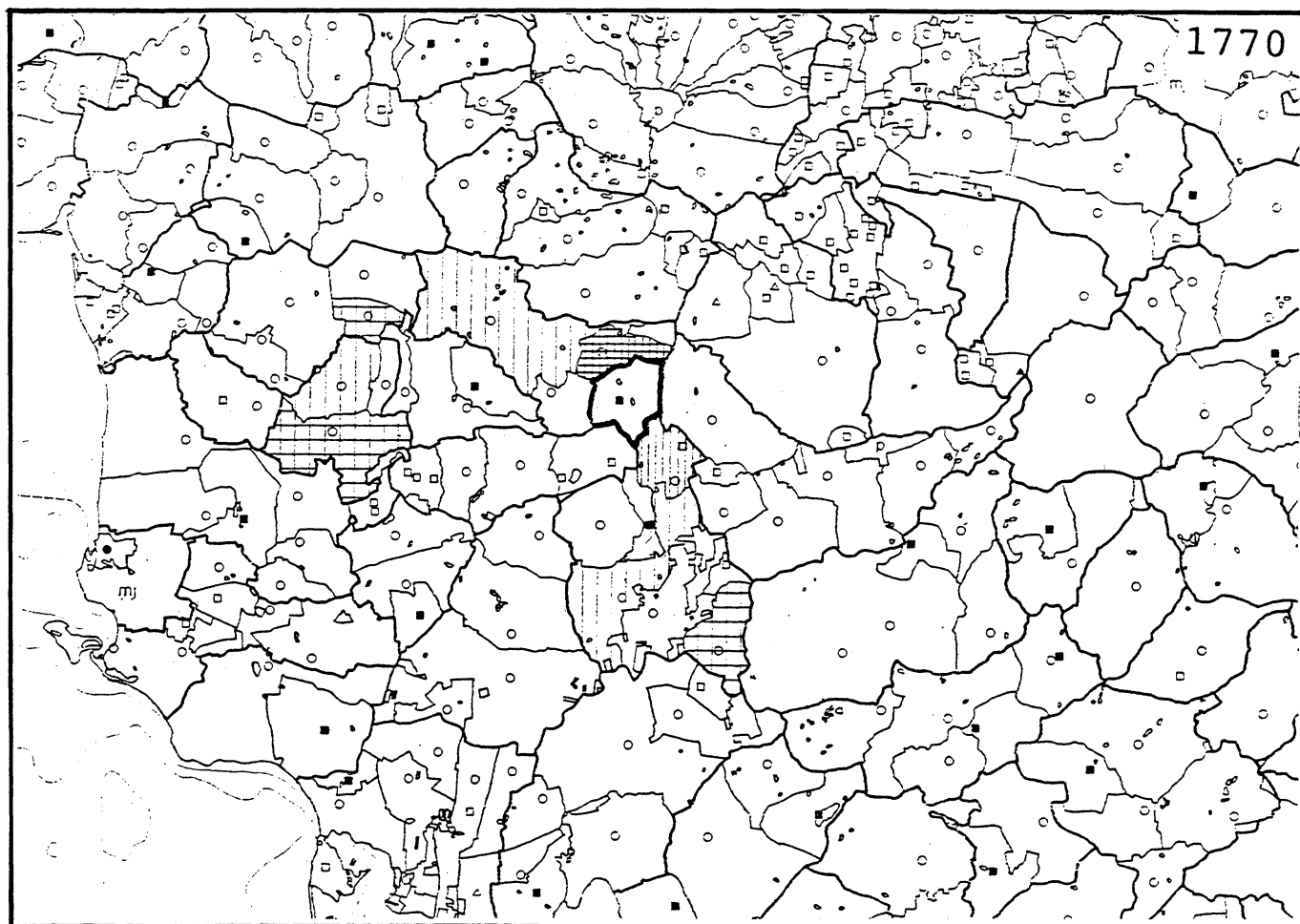
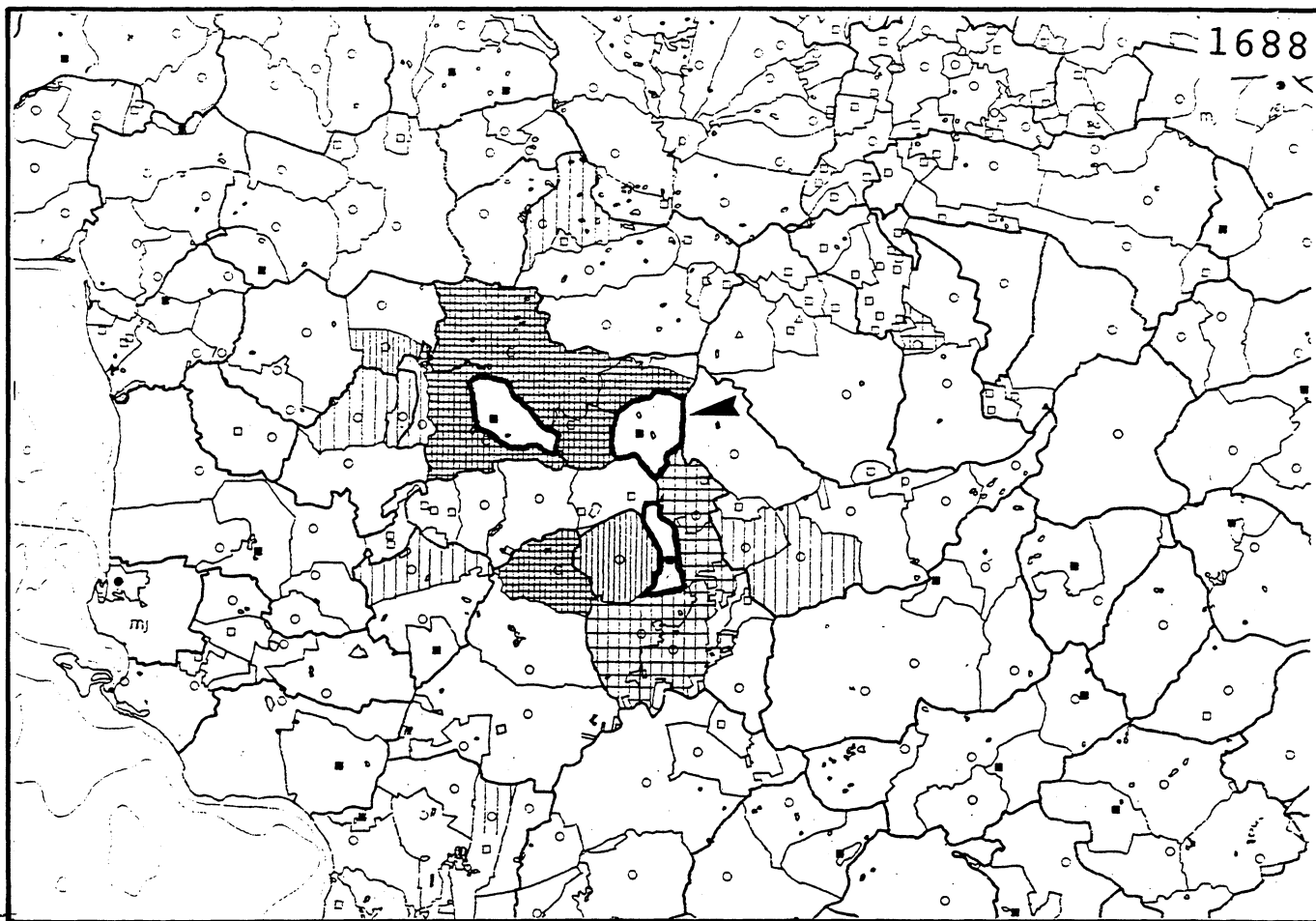
Lystolt

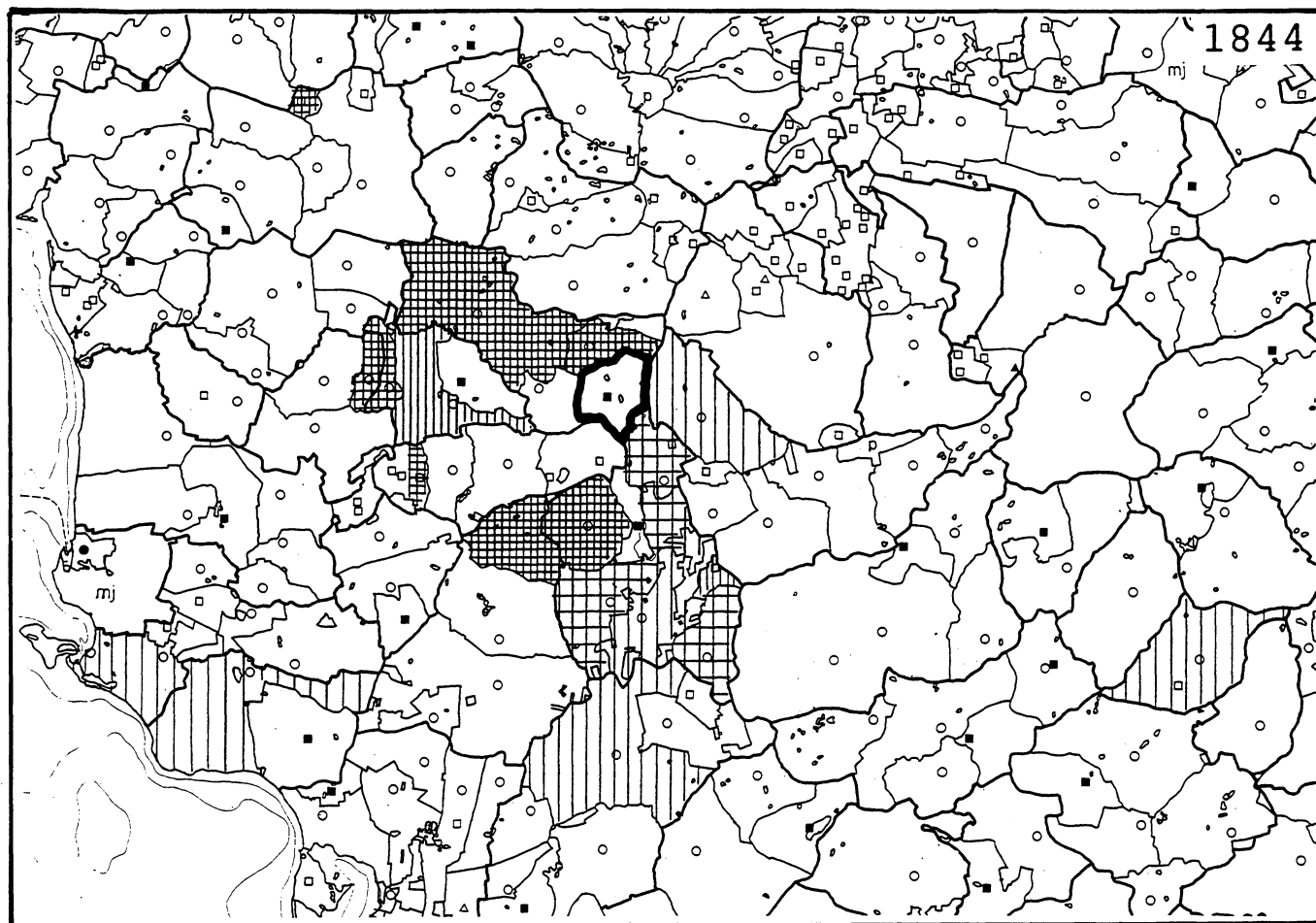
Folte

kerup

Søholm

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Køng
-----------------	-----------------------	-------------------------------	----------------------

Navn: Søholm	Tidligere navn: Kalkerup
------------------------	------------------------------------

Bemærkninger: Hovedgården oprettet o. 1560 af de 2 gårde i Køng Søbo og gården(?) Kalkerup, og synes i de første år at have lydt navnet Kalkerup.

Anlægstidspunkt: som hgd i 1500-tallet	Anlægsform: nedlagt landsby
--	---------------------------------------

Bemærkninger:

Ejere:

1573 Gabriel Skinkel
1747 Chr. Stockflech
1770 Chr. Schøller
1772 Peder Hellesen
1776 Sigfred Rantzau
1953 Agnes Tersling født Rantzau
1992 E.H. Tersling

Fælles ejer med nabogården:
Krengerup 1686-1770, 1776-1953
Brahesholm 1686-1770

Historiske tildragelser:

Under svenskekrigen raseredes hovedgården totalt, og godset forarmedes i en sådan grad, at en fæster fandtes død af sult på marken.

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Køng
----------	----------------	------------------------	---------------

Ejerlavet omkring år 1800

a. **Hoved- og avlsbygninger:** Hovedgården er brændt ned på kortets tilblivelsestidspunkt. Det er kun voldstedet ved den sydvestlige søbred, der vidner om dens tidligere beliggenhed.

b. **Placering i ejerlavet:**

Ejerlavets ressourcer: Blandingsøkonomi med ager, eng, sø og skov.

Placering: Randplaceret.

Orientering: Sørorienteret.

c. **Øvrige bygninger i ejerlavet:** Der er aftegnet tre huse ved den sydlige del af ejerlavsranden. Mod nord er der aftegnet et enkelt hus.

Driftsøkonomi

a. **Areal år 1800:** 149 ha.

Antal marker: -

heraf i årlig brug: -

b. **Dyrket areal år 1682:** 120 tdr.ld.

Vangebrug: 2/2

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 6

1.+ 2. bon: 72

eng: 7

skov: 1

græs: 4

Bemærkninger: 1682: 30 malkekøer, 14 ungnød.

Jordbundsforhold og afgrænsning

Landskabsform: K. Vestfyn/Vissenbjerg. Moræneflade med tunneldal.

Jordbund: Overvejende moræneler med små områder med sand.

Naturlig afgrænsning: Ejerlavet er overvejende naturligt afgrænset.

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Køng
----------	----------------	------------------------	---------------

Relikt-vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger:</p> <p>Hovedbygningen ligger nu ved den nordvestlige søbred og består af en enkelt ø-v-gående bygning.</p> <p>Avlsgården er et trefløjet anlæg, åbent mod hovedbygningerne. Umiddelbart nord herfor ligger nogle mindre bygninger.</p> <p>Der er kun et enkelt af husene tilbage.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ikke ændret, idet der ikke er blevet nybygget.</p> <p>Andre anlæg:</p> <p>Enkelte gærdere er bevaret i den nordlige del af ejerlavet.</p> <p>Skove og vådområder:</p> <p>En del af skovarealerne er bevaret, mens hovedparten af engområderne er væk.</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Voldstedet "Søholm" er bevaret med voldgrave.</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X		X	Opført 1855-58.
		X		
			X	
	X			
<p>Tidspunkt for ændringer:</p> <p>Ændringerne i ejerlavet er hovedsageligt sket før 1889, dog er engområderne først blevet opdyrket efter 1889.</p>				

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Køng
----------	----------------	------------------------	---------------

Hovedgårdstaksten

			1662	1688	1770	18	1870	1903	1956	
Tønder hartkorn			36	23	22		25	31	31	
Bemærkninger:										

Fæstegodset

			1662	1688 ¹	1770	18	1870	1903		
Tønder hartkorn			96	602	211	-	-	-		
Bemærkninger: 1) incl. fæstegodset til Krengerup og Brahesholm.										

			1662	1688 ¹	1770	18	18	1903		
Antal gårde			12	95	39					
Heraf i hovedgd. sognet			8	15	29					
Antal huse				45	20					
Heraf i hovedgd. sognet				10	18					
Fæsteenheder ialt				140	59					
Bemærkninger:										

Godsfordelingen

	1662	1688	1770	18			
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	8	-	4	-			
Heraf samlinger på min. 3 gårde	2	-	4	-			
Antal egeriserede samlinger af gårde	0	-	2	-			

Hoveri

Antal hoveripligtige enheder o. 1770:		
Hoveriets omfang pr.gs. gård:	a) pløjedage	
	b) spanddage	
	c) gangdage	
Bemærkninger:		

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Køng
----------	----------------	------------------------	---------------

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800:

Odensebispen ejede indtil reformationen 2 gårde i Køng Søbo og 1 gård i nabobebyggelsen Kalkerup. Dette gods afhændedes efter reformationen af kronen, og af de 3 gårde oprettedes o. 1560 en lille hovedgård Kalkerup, der snart fik navnet Søholm efter beliggenheden ved søen. Den lille hovedgård (1688: 23 tdr.htk.) blev ikke udvidet før i 1800-tallet. O. 1780 blev bygningerne nedrevet, og jorden drevet under nabohovedgården Krengerup.

Boniteten var i 1682 forholdsvis ringe som følge af det kuperede skovlandskab. Til gengæld var der gode eng, skov og græsningsressourcer, og gården havde i 1682 en besætning på 30 malkekøer og 14 ungnød, medens agerarealet var på beskedne 120 tdr.ld., der blev drevet i et tovangsbrug med 4-årig rotation. Søholm er en typisk skovgård.

Hovedgårdens beskedne størrelse ledsagedes af et beskedent fæstegods på 12 gårde i 1662. I 1719 opkøbtes 83 tdr.htk. tidligere ryttergods i Køng Højrup. I 1645 tilkøbtes Verninge og Køng kirker. Siden 1686 havde gården været forenet med nabohovedgårdene Krengerup og Brahesholm, men i 1770 sattes godset på auktion. Der var da 39 fæstegårde til godset, hvoraf de 29 i hovedgårdssognet og 10 i nabolandsbyen Dærup. Gårdene i Køng og Aarup var egaliserede.

b. Efter cirka 1800:

Hovedgårdsejerlavets areal var o. 1800 på 149 ha. O. 1903 blev avlsgårdens areal opgjort til 224 ha, hvoraf 176 var ager og 8 eng.

Fæstegodset blev solgt fra allerede sidst i 1700-tallet. O. 1903 var der ansat 12 faste folk og 3 daglejere. I roe- og høsttiden var der ansat 6 mand ekstra.

Hovedgårdstaksten er stabil i 1800-tallet, men stiger i 1900-tallet til 31 tdr.htk. O. 1900 var jorden delt op i 8 marker, hvoraf 1 lå brak og 2 lå med kløver og græs. Der var da 80 køer og 12 stk. kalve og ungkreaturer.

I 1982 var arealet uforandret 176 ha ager og 8 ha eng, skoven er skilt fra.

Fyns Amt	Herred: Båg	Kommune: Glamsbjerg	Sogn: Køng
----------	----------------	------------------------	---------------

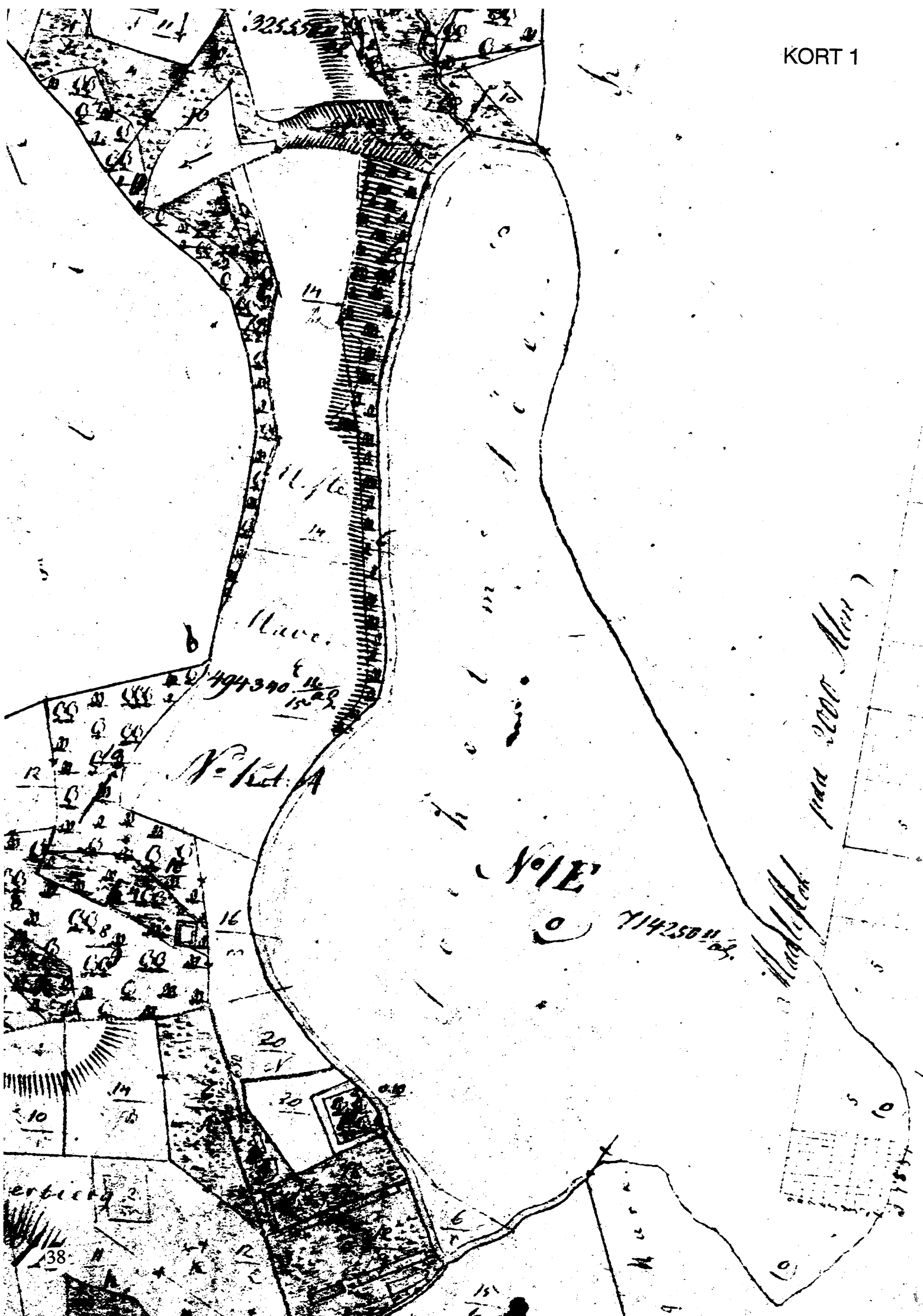
Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Typologisk vurdering: interesse.**

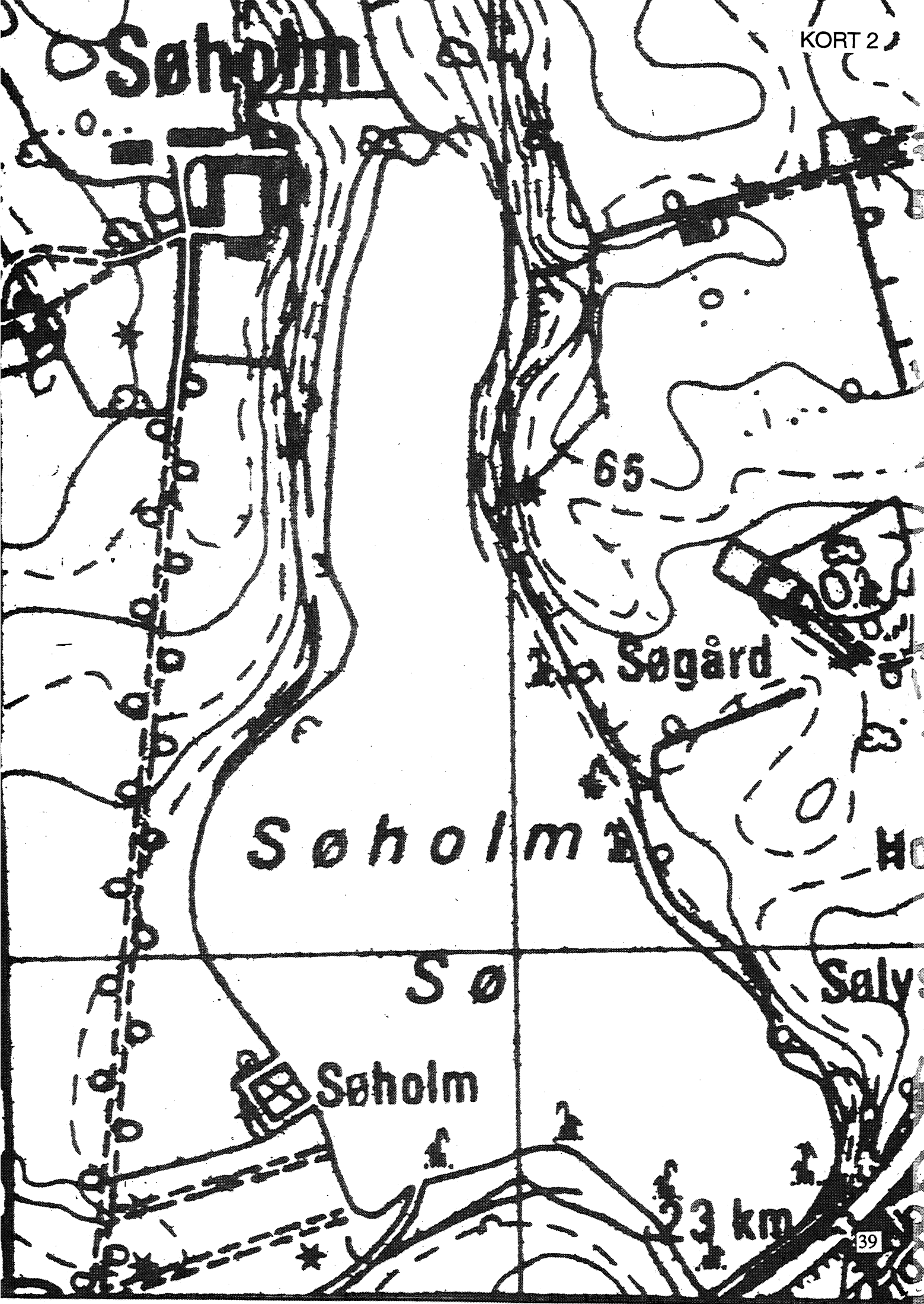
1. Søholm er oprettet o. 1560 ved nedlæggelse af bebyggelsen Køng Søbo og Kalkerup, der før reformationen tilhørte Odensebispen. Af type er Søholm en skovgård placeret umiddelbart ned til en større sø. Frem til 1800-tallet forblev Søholm på det niveau (23 tdr.htk.), der var skabt i 1560.
2. Godstilligendet var oprindelig beskedent. Sidst i 1600-tallet oplevede Søholm en storhedstid som center i et godskompleks, hvortil knyttedes Krengerup og Brahesholm. Verninge og Køng kirker tilkøbtes. Senere reduceredes Søholm til sekundær besiddelse, og da Krengerup opbyggedes som storgods i 1770'erne og 80'erne blev Søholm simpelthen nedrevet.
3. Det nuværende Søholm er oprindelig en avlsgård under Krengerup oprettet i 1850'erne.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med beskeden godsstatus, ledsaget af en nedlæggelse o. 1780.

Relikt-vurdering: interesse.

1. Af det oprindelige Søholm er kun voldstedet bevaret. Det nuværende Søholm er en avlsgård fra midten af 1800-tallet.
2. Ejerlavet er ikke præget af nybebyggelse. En del af skovarealerne er bevarede, medens hovedparten af engområderne er væk.
3. Særlige relikter: Voldstedet Søholm.
4. Arkæologiske interesser: Tomten af gammel Søholm, Køng Søbo og Kalkerup.

Søholm

65

Søgård

Søholm

Sø

Saly

Søholm

3 km

kerup

Dærup

Rønnemosegårde

Holte

Glarissbjerg

Søholm

Kong

Gummerup

lemløse

40

Glamsbjerg

GLAMSBJERG

Glamsdal

Gummerup

Bødøbjerg

Bjørnerose

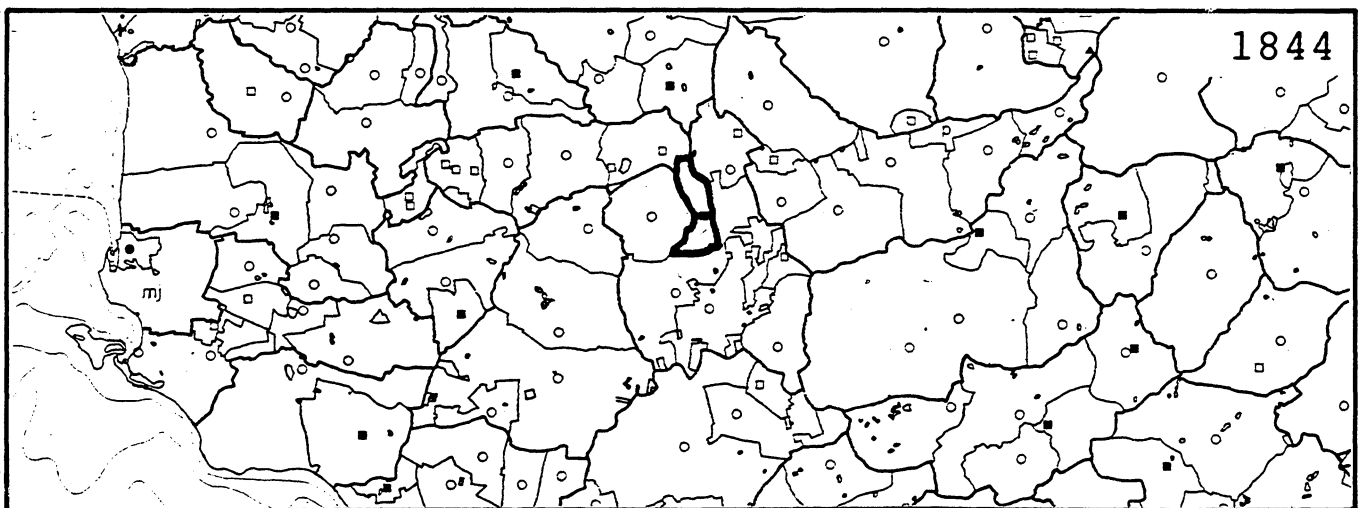
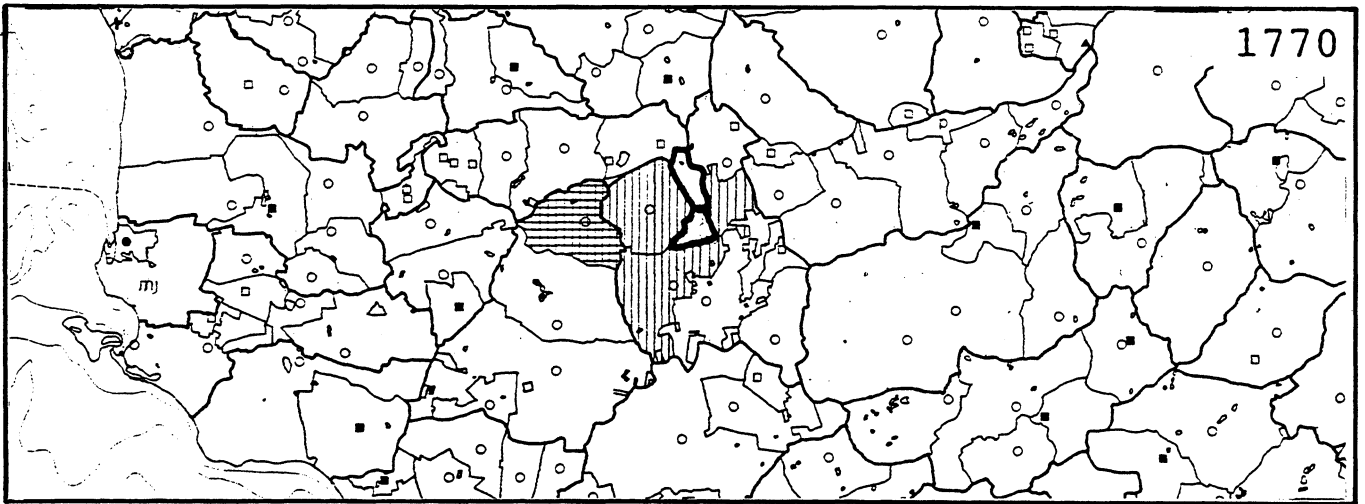
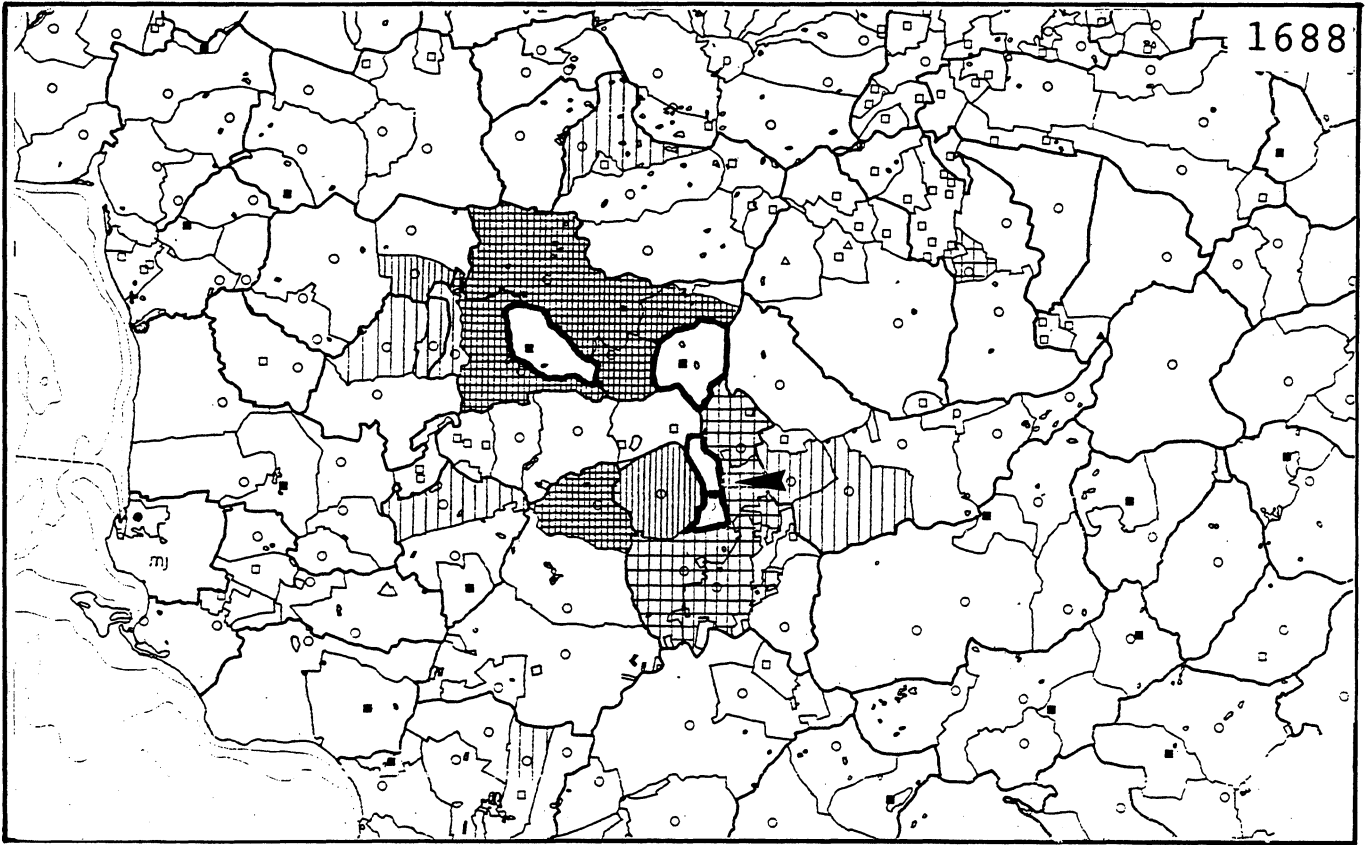
Hårplej

Trætholm

Maden

Hårby Holme

41

KULTURHISTORIE

1. Landsbyregistrering i Fyns Amt, foreløbig orientering, 1983
Landsbyregistrering i Fyns Amt, Historiske forhold, 1983
 - 1.01 Assens Kommune
 - 1.02 Bogense Kommune
 - 1.03 Broby Kommune
 - 1.04 Egebjerg Kommune
 - 1.05 Ejby Kommune
 - 1.06 Faaborg Kommune
 - 1.07 Glamsbjerg Kommune
 - 1.08 Gudme Kommune
 - 1.09 Haarby Kommune
 - 1.10 Kerteminde Kommune
 - 1.11 Langeskov Kommune
 - 1.12 Marstal Kommune
 - 1.13 Middelfart Kommune
 - 1.14 Munkebo Kommune
 - 1.15 Nyborg Kommune
 - 1.16 Nr. Åby Kommune
 - 1.17 Odense Kommune bind 1 og 2
 - 1.18 Otterup Kommune
 - 1.19 Ringe Kommune
 - 1.20 Rudkøbing Kommune
 - 1.21 Ryslinge Kommune
 - 1.22 Svendborg Kommune
 - 1.23 Sydlangeland Kommune
 - 1.24 Søndersø Kommune bind 1 og 2
 - 1.25 Tommerup Kommune
 - 1.26 Tranekær Kommune
 - 1.27 Ullerslev Kommune
 - 1.28 Vissenbjerg Kommune
 - 1.29 Ærøskøbing Kommune
 - 1.30 Ørbæk Kommune
 - 1.31 Årslev Kommune
 - 1.32 Aarup Kommune
 - 7.06 Svendborg Kommune, 1995
 - 7.07 Tranekær Kommune, 1995
 - 7.08 Hårby Kommune, 1995
 - 7.09 Gudme Kommune, 1995
2. Sektorplanlægning i det åbne land Fredningsplan, Supplerende oplæg vedrørende udpegning af bevaringsværdige landsbyer og sikring af kirkeomgivelser. juni 1984. Udgået.
 3. Sektorplanlægning i det åbne land, Fredningsplanlægning Kulturhistoriske forhold, 1984
 4. Landskabsarkitektonisk registrering af hovedgårde, 1988
 5. Vand- og vandkraftsudnyttelse på Fyn, 1989
 6. Landsbyer med særlige bevaringsinteresser, 1992
 7. Hovedgårdsregistrering i Fyns Amt, Skemaer og kort.
 - 7.01 Kerteminde Kommune, 1994
 - 7.02 Faaborg Kommune, 1994
 - 7.03 Odense Kommune, 1995
 - 7.04 Assens Kommune, 1995
 - 7.05 Bogense Kommune, 1995

NATURFORVALTNING

Fredninger / beskyttet natur

1. Registrering af kirkeomgivelsesfredninger i Fyns Amt, 1980
2. Oversigt over fredede arealer og naturfredningslovens beskyttelses- og byggelinier i Fyns Amt 1981 Udgået.
3. Oversigt over vandløb omfattet af naturfredningslovens § 43 I Fyns Amt, 1983 Udgået.
4. Fredninger i Fyns Amt, 1989
 - 14.1 Nordlige fredningskreds
 - 14.2 Sydlige fredningskreds
 - 14.3 Vestlige fredningskreds

Planlægning

1. Sektorplanlægning i det åbne land Fredningsplan oplæg, juni 1983. Udgået.
2. Forslag vedrørende udbygning af det rekreative hovedstinet, 1984.
3. Sektorplanlægning i det åbne land, Fredningsplan foreløbigt tryk, 1986. Udgået.
4. Fredningsplanlægning, Handlingsprogram, forslag 1987. Udgået.
5. Fredningsplanens Handlingsprogram, 1989
6. Fredningsplan, 1991.

Registrering / overvågning / pleje

1. Oversigt over biologiske interesseområder i Fyns Amt, 1981
2. Stævningskove på Langeland, 1988
3. Naturpleje 1987, 1988.
4. Naturpleje 1988, 1989.
5. Overvågning af fuglelokaliteter i Fyns Amt, 1989.
6. Overvågning af fugle i Fyns Amt 1988, 1990.
7. Naturpleje 1989, 1990.

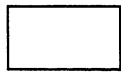
8. Overvågning af padder i Fyns Amt 1988, 1990.
9. Stævningskove på Fyn, 1990
10. Moser i Fyns Amt - Nyborg Kommune, 1991
11. Moser i Fyns Amt - Tommerup Kommune, 1991
12. Moser i Fyns Amt - Odense Kommune, 1992
13. Moser i Fyns Amt - Faaborg Kommune, 1992
14. Strandenge i Fyns Amt, 1993
15. Insekter i Naturplejen, 1995
16. Slåning af Vejkanter, 1995
17. Moser i Fyns Amt - Marstal og Ærøskøbing kommuner, 1995

Henvendelse vedrørende publikationer kan ske til:

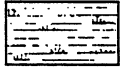
Fyns Amt, Natur- og vandmiljøafdelingen,
Ørbækvej 100 5220 Odense SØ, tlf. 66 15 94 00

Signaturforklaring

Kort 3

Agerland

Eng/mose

Skov

Bakkeoverdrev

Hovedgård med voldgrav

Hovedgård

Voldsted

Gård

Mølle

Teglværk

Smedie

Hus

Kalkovn

Kort 5

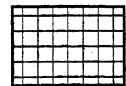
Ejerlavskort med påtrykte ejersignaturer

Hovedgårdstakst

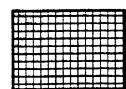
0-25%

25-50%

50-75%

75-100%